

PROF. DR. ŞERAFETTİN TURAN

*Dr. Hamiyet SEZER**

1925 yılında Van'ın Erciş İlçesinde doğdu. İlkokulu Bitlis'te, Ortaokulu Muş'ta bitirdi. Lise öğrenimini parasız yatılı olarak Erzurum Lisesi'nde tamamladı. 1943 yılında liseden diploma aldıktan sonra öğrenimine bir yıl ara vermek zorunda kaldı. 1944 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih-Coğrafya bölümüne kayıt yaptırdı. 1946 yılında buradan mezun olarak aynı Enstitüye asistan olarak atandı. 1948 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümüne devam ederek 1951 yılında buradan mezun oldu. Bu arada Enstitü'deki asistanlık görevinden ayrılmış, Ankara Etnografya Müzesi Asistanlığı görevini sürdürmüştür.

Şerafettin Turan, 1952 Şubatı'nda Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Genel Türk Tarihi Kürsüsü Asistanlığına atandı. "Kemal Paşazade'nin Hayatı, Eserleri ve Fatih Mehmet Dönemi'ne Ait Tevarih-i Ali Osman'ı" adlı teziyle 1954'te Edebiyat Doktoru oldu. 1956'da da "Kanuni'nin Oğlu Şehzade Bayezid Vak'ası" adını taşıyan çalışmasıyla girdiği sınavlar sonucunda Üniversite Doçentliği ünvanını kazandı. 1964'te Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları" konusunu içeren araştırmasıyla Üniversite Profesörlüğüne yükseltildi.

1969-1972 yılları arasında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanlığı yapan Şerafettin Turan, Türk Dil Kurumu Başkanlığı, Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı gibi önemli görevlerde bulunmuştur. 1992 yılına kadar Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyeliği görevini sürdüren Prof. Dr. Şerafettin Turan, 1992 yılı Haziran ayında Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı'ndan yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.

ŞERAFETTİN TURAN'IN YAYINLARI

A- KİTAPLAR

- 1) *Kanûni'nin Oğlu Şehzade Bayezid Vak'ası*, Dil ve Tarih-Coğ. Fak. yay. Ankara, 1961, 237. s. 8.
- 2) *Atatürk ve Ulusal Dil*, Türk Dil Kurumu yay. 1981, 52 s. 16⁰.

* A.Ü.D.T.C.F. Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

- 3) *Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler*, Kitaplar, Türk Tarih Kurumu yay. Ankara, 1982, 68+6 s. 8°.
- 4) *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990, 358 s. 8°.
- 5) *Türkiye-İtalya İlişkileri, I-Selçuklular'dan Bizans'ın Sona Erişine*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990, 413 s. 8°.
- 6) *Türk Devrim Tarihi, I. İmparatorluğun Çöküşünden Ulusal Direnişe*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1991, 357 s. 8°.
- 7) *Türk Devrim Tarihi, II. Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyeti'ne*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1992, 342 s. 8°.

B- ARAŞTIRMALAR (MAKALELER):

- 1) "1829 Edirne Andlaşması", *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, c. IX, Sa. 1-2 (1951), s. 111-151.
- 2) "Lala Mustafa Paşa Hakkında Notlar ve Vesikalar", *TTK Belleten* c. XXII, Sa. 88 (1958), s. 551-592.
- 3) "Tarih ve Milli Oluş", *Türk Kültürü*, Sa. 6 (Nisan 1963)
- 4) "Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. I. Sa. 1 (1963), s. 157-202.
- 5) "Gli Architeti Imperiali (Hassa Mimarları) nell'Impero Ottomano. Estratto dagli Atti del secondo congresso internazionale di Arte Turca, Napoli, 1965, s. 259-263.
- 6) "1863 yılı Etrafında Osmanlı İmparatorluğunun Mali, İktisadi ve Ticari Durumu", *Yüz Yükl Teşkilatlı Zirai Kredi* Ankara, 1964, s. 34-44.
- 7) "Rodos ve 12 Ada'nın Türk Hakimiyetinden Çıkışı", *TTK Belleten* c. XXIX, Sa. 113 (1965), s. 77-119.
- 8) "Fatih Mehmed-Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. III, Sa. 5-6 (1966), s. 63-118
- 9) "Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi)", *Atatürk Önderliğinde Kültür Devrimi*, Ankara, 1972, s. 79-84.
- 10) "Venedik'te Türk Ticaret Merkezi. Fondaco dei Turchi". *TTK Belleten*, c. XXII, Sa. 126 (1968), s. 247-283
- 11) "Sakız'ın Türk Hakimiyeti Altına alınması", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. IV, Sa. 6-7, (1966) s. 173-199
- 12) "Machiavelli'nin Tarih Anlayışı" *İtalyan Filolojisi*, Sa. 1 (1969), s. 19-27.
- 13) "Rodos'un Zaptında Malta Muhasarasına", *Kanûni Armağanı*, TTK yay. Ankara, 1970, s. 47-117
- 14) "Atatürk Milliyetçiliği "TTK Atatürk Konferansları, III, 1969 s. 69-87.

- 15) "Benedetto Croce ve Tarih" *İtalyan Filolojisi*, IV, n. 1 (1972), s. 20-25
- 16) "Şer'iyye Sicillerinin Tarihi Kaynak Olarak Önemi", *Studi Preottomani e Ottomani, Atti del Convegno di Napoli*, 1976, s. 225-228
- 17) "Kurtuluş Savaşında Kongreler", *TTK Cumhuriyetin 50. yıldönümü Semineri*, Ankara, 1975, s. 147-157
- 18) "II. Meşrutiyet Dönemi Parlamentosu ve Dış Politika", *Türk Parlamentoculuğunun İlk Yüzyılı, Kanun-i Esasinin 100. Yılı Sempozyumu*, Ankara, 1976, s. 209-248
- 19) "Atatürk Devrimlerinin Bütünlüğü İçinde Dil Devrimi", *Atatürk'ün Yolunda Dil Devrimi*, T. Dil Kurumu yay. Ankara, 1981, s. 14-19.
- 20) "Atatürkçülük", *Türk Dili*, Sa. 353 (Mayıs 1981), s. 650-655.
- 21) "Yaşayan Atatürk", *Türk Dili* Sa. 359 (Kasım 1981), s. 257-263.
- 22) "Atatürk ve Türk Dil Devrimi", *İtalyan Filolojisi*, Yıl, 11, Sa. 12 (1981), s. 27-32.
- 23) "Atatürk'te Yurt ve Ulus Kavramları, Ulusçuluk, Bağımsızlık, Özgürlük, Evrensellik", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, c. XIV, Sa. 25 (1981-1982), s. 1-22.
- 24) "Atatürk ve Ulusal Kültür" *Ankara Üniversitesi Atatürk Sempozyumu*, Ankara, 1983, s. 333-340
- 25) "Askeri Tarihin Tarih İçindeki Yeri", *Birinci Askeri Tarih Semineri, Bildiriler, I*, Ankara, 1983, s. 11-23.
- 26) "İkinci Meşrutiyet Döneminde Ordu-Yönetim İlişkileri", *İkinci Askeri Tarih Semineri, Bildiriler*, Ankara, 1985 s. 66-84.
İngilizce çevirisi: "Relations between the Ottoman Military and Administrative Units during the Second Constitutional Era" *Revue Internationale d'Histoire Militaire*, No. 67, Ankara, 1988 s. 153-166.
- 27) "Gençlik ve Milli Kültür", *Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri*, Sivas, 1985, s. 253-256.
- 28) "Cevdet Paşa'nın Kültür Tarihimizdeki Yeri", *Ahmed Cevdet Paşa Semineri Bildirileri*, İstanbul, 1986, s. 13-20
- 29) "Uluslararası Sürtüşme ve Çıkar Yarışlarından Kaynaklanan Bir Sorun: Ermeniler ve Ermenistan", *'4' Eylül Ortak Kitap*, Sa. 2 (1986), Sivas, s. 18-30.
- 30) "Geçmişten Günümüze Ege Adaları Sorunu: Boyutlar, Taraflar", *III. Askeri Tarih Semineri-Türk-Yunan İlişkileri*, Ankara, 1986, s. 35-53
- 31) "Atatürk ve Barış", *Atatürk ve 1986 Dünya Barış Yılı*, Ankara, 1987, s. 95-109
- 32) "İbn-i Kemal'in Tarihçiliği ve Tarih Metodolojisi", *Şeyhülislam İbn Kemal*, Ankara, 1986, s. 141-152.
- 33) "Karadeniz Ticaretinde Anadolu Şehirlerinin Yeri", *Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, 13-17 Ekim 1986*, Samsun 1988, s. 147-158

- 34) "Milli Mücadele Dönemindeki Mongreler Arasında Alaşehir Kongresinin Yeri", *Milli Mücadelede Alaşehir Kongresi, Bilimsel Toplantı, 16 Ağustos 1985*, İzmir, 1988, s. 39-47
- 35) "Atatürkçülükte Dil", *Çağdaş Türk Dili*, (5 Temmuz 1988), s. 196-199
- 36) "Atatürkçülük Açısından Ulusal Birlik ve Beraberlik", *Çağdaş Türk Dili*, 9 (Kasım 1988), s. 414-417.
- 37) "Minber Gazetesi'nin 'Hatib'i M. Kemal Atatürk Olamaz", *Çağdaş Türk Dili*, 12 (Şubat 1989), s. 557-559
- 38) "Türkiye Cumhuriyeti, 'Yeni Devlet' Temeli ve Nitelikleri", *Atatürk Yolu*, 3 (1989), s. 447-462
- 39) "II. Mahmud'un Reformlarında İtalyan Etki ve Katkısı", *Sultan II. Mahmud ve Reformları Semineri, 28-30 Haziran 1989*, İstanbul, 1990, s. 113-125
- 40) "Meseleler", *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kollokyumu*, Elazığ, 1990, s. 183-190
- 41) "Laiklikle İlgili Başlıca Sorunlar", *Eğitimde Laiklik*, Türk Eğitim Derneği Yay. Ankara, 1990, s. 51-61
- 42) "Atatürk Devrimi ve Atatürkçülüğün Temel İlke ve Özellikleri", *Ortaöğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretimi ve Sorunları*, Türk Eğitim Derneği yay. Ankara, 1992, s. 129-141
- 43) "Tarih Boyunca Siyasal Ahlak", Türker Alkan: *Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık*, Ankara, 1993, s. "15-33).

KAYNAKLAR VE BELGELER

- 1) Dikkate Değer Bir Vesika: Tanzimat Devrinde Evlenme Meselesi, *Ulus* 28 Eylül 1949
- 2) Başvekâlet Arşivinde Hammer'a Ait Vesikalar, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, c. IX, Sa. 1 (1953), ss. 157-160
- 3) İbn Kemal, *Tevârih-i Al-i Osmon, VII. Defter* (Tıpkıbasım), Türk Tarih Kurumu yay. Ankara, 1954, XXI-625-51 s., 8°.
- 4) Şehzade Bayezid'in Babası Kanuni Süleyman'a Gönderdiği Mektuplar, *Tarih Vesikaları*, 1 (16) 1955, ss. 118-127
- 5) İbn Kemal, *Tevârih-i Al-i Osman, VII. Defter* (tenkitli transkripsiyon), T. Tarih Kurumu yay. 1957. CX+ 596 s. 8°.
- 6) İbn-i Kemal'in Kanuni Süleyman'a Bir Mektubu, *Tarih Vesikaları*, 2 (17), 1958, ss. 221-224
- 7) Marcus Aurelius Tercümesi Hakkında Hammer'in II. Mahmud'a Bir Mektubu, *DTC Fak. Dergisi*. c. XVI. Sa. 3-4, 1958, ss. 79-82

- 8) Fatih'in İtalya Seferi, *Vakıflar Dergisi*, IV. (1958), ss. 139-147
- 9) XVII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İdarî Taksimatı, *Atatürk Üniversitesi Yıllığı*, 1961, ss. 201-232
- 10) Barak Reis'in Şehzade Cem Meselesiyle İlgili Olarak Savoie'ya Gönderilmesi, *Belleten*, c. XXVI, Sayı: 103, (1962), ss. 539-555
- 11) 1560 Tarihinde Anadolu'da Yiyecek Maddeleri Fiyatlarını Gösteren Bir İran Elçilik Heyeti Masraf Defteri, *DTC Fak. Dergisi*, c. XXIII, Sa: 3-4, (1964), ss. 273-294
- 12) *Balıksir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhittin Çarıklı'nın Kuva-yı Milliye Hatıraları*, T. İnkılap Tarihi Ens. yay. Ankara, 1967, s., 8°.
- 13) Osmanlı İmparatorluğu ile İki Sicilya Kırallığı Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defterleri, *TTK, Belgeler*, c. IV, Sayı 7-8, (1969), ss. 79-167
- 14) İbn-i Kemal, *Tevârih-i Al-i Osman, I. Defter* (Tenkitli metin), T.Tarih K., yay. Ankara, 1970, 45+235 s. 8°.
- 15) Mondros Mütârekesi Ertesinde Mustafa Kemal'in Orduya, Siyasete ve İngilizlerin Tutumuna İlişkin Düşünceleri, *Belleten*, c. XLIV, Sayı: 182, (1982), ss. 337-346
- 16) İbn-i Kemal, *Tevârih-i Al-i Osman, II. Defter*, T. Tarih Kurumu yay. Ankara, 1983, LII+265 s., 8°.
- 17) "Atatürk'ün Latife Uşaklıgil ile Evlenmesine ilişkin İki Belge", *Kültür*, Kültür Bak. yay. 96, (Ekim-Kasım 1992), s. 47-50

D- ANSİKLOPEDİ MADDELERİ

I- TÜRK (İNÖNÜ) ANSİKLOPEDİSİ

- 1) Birini Kosova Savaşı
- 2) Barak (Burak) Reis
- 3) Buriye Kölemenleri
- 4) Buğ
- 5) Berid
- 6) Birûnî
- 7) Cammu-Keşmin
- 8) Candaroğulları
- 9) Canpolat Eşref

II- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

- 1) Pecevî İbrahim

- 2) Pertev Paşa
- 3) Pertev Mehmed Paşa
- 4) Piri Mehmed Paşa
- 5) Piyale Paşa
- 6) Plevne
- 7) Ramazan-zâde Mehmed Paşa
- 8) Sadeddin (Hoca)
- 9) Selim II
- 10) Seydi Ali Reis
- 11) Silahdar
- 12) Sinan Paşa (Koca)
- 13) Süleyman Paşa (Hadım)
- 14) Topal Osman Paşa (Bosna Valisi)

III- KÜÇÜK TÜRK-İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

- 1) Barbaros Hayreddin

IV- TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ

- 1) Bayezid II.
- 2) Bayezid (Şehzade, Kanuni'nin oğlu)
- 3) Barbaros Hayreddin
- 4) Davud Paşa (Koca)
- 5) Hadım Sinan Paşa
- 6) Hersekzade Ahmed Paşa
- 7) Hızır Hayreddin Reis (Kurdoğlu)
- 8) Hoca Sadeddin
- 9) İshak Paşa
- 10) İtalya: Türkiye ile İlişkiler ve İslam Dünyasındaki Sömürgecilik Faaliyetleri
- 11) Kitabü'l-Muhit

- 12) Dubrovnik
- 13) Edirne Andlaşması

E- ÇEVİRİ

- 1) Renzo Surtoli Selis, *Muhteşem Süleyman*. (İtalyanca aslından), Dil ve Tarih-Coğ. Fak. yay. Ankara, 1963, 332 s. 8°.

F- DERGİLERDE ÇEŞİTLİ YAZILAR

- 1) "İstanbul'un Fethinin Türk ve Cihan Tarihindeki Yeri", *Türk Yurdu*, 3 (236), 1954, s. 226-230
- 2) "Fatih Mehmed'in Ölümü", *Türk Yurdu*, 4 (237).
- 3) "Ulusun Karayazgısının Yenildiği Bir Savaş: İkinci İnönü", *Arayış*, 7 (4 Nisan 1981), s. 31-33
- 4) "Yakın Tarihimizde Gericiliğin Simgesi bir Ayaklanma: 31 Mart Olayı", *Arayış*, 11 (11 Nisan 1981), s. 30-31
- 5) "Kültür Kurumlarının Özerkliği ve 1978-1979 Döneminde Yapılan Çalışmalar", *Arayış*, 13 (16 Mayıs 1981), s. 24-26
- 6) "Ulusal Bağımsızlık Yolunda: Sivas Kongresinin 62. Yıldönümü", *Arayış*, 30 (12 Eylül 1981), s. 20-21
- 7) "Yine YÖK Tartışması", Açık Oturum, *Arayış*, 45, s. 33-34, Sa. 47, s. 33-34
- 8) "Ölümünün Yıldönümünde İsmet İnönü", *Arayış* 45 (19 Aralık 1981), s. 13-14
- 9) "Mustafa Kemal ve Dil Devrimi", *Yankı*, 600-601 (Eylül-Ekim 1982), s. 26
- 10) "Dil Devrimi Yasalarla Durdurulamaz", *Yankı*, 618 (Ocak-Şubat 1983), s. 11
- 11) "Direnme Yeni Kuşaklarca Kırılıyor", *Gösteri* (Temmuz, 1982), s. 78-79
- 12) "Dil Onu Konuşan ve Seven Herkesin Katkısıyla Özleşecek, Zenginleşecektir", *Ufuklar*, 4 (12 Ocak 1981), s. 15
- 13) "Darülfünun'dan YÖK Düzenlemesine Değişim, Gelişim, Başkalaşım", *Öğretmen Dünyası*, 56 (Ağustos, 1984), s. 4-6
- 14) "26 Eylül Dil Bayramı", *Öğretmen Dünyası*, 57 (Eylül, 1984) s. 7-8
- 15) "Ortaokullarda Milli Tarih Programı", *Öğretmen Dünyası*, 70 (Ekim 1985), s. 8-9
- 16) "Kültür Bakanlığınca Düzenlenen Dil Kurultayı: Sorunlar, Çözüm Önerileri, Yeni Sorunlar", *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, 125 (Kasım 1990), s. 10-12
- 17) "Sürekli Dil Kurultayı Konuşması (Dil Bayramı)" *Çağdaş Türk Dili*, 69 (Kasım 1993), s. 3-7

- 18) "Dili Bozanlar, Eğitim Görenler", *Çağdaş Türk Dili*, 70 (Aralık 1993), s. 6-12

H- KİTAP TANITMA-ELEŞTİRİ

- 1) Akdes Nimet Kurat, Türk-İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi, *Belle-ten*, c. XVIII, Sayı: 70, (1954), ss. 273-278
- 2) Germaine Lebel, La France et les Principautés Danubiennes, *Belle-ten*, c. XXII, Sa: 86, (1958), ss. 297-306
- 3) Erzurumla İlgili Yayınlar: İ. Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi, *Erzurum Atatürk Üniversitesi 1962 Yılığ*, ss. 197-204.
- 4) Alberto Tenenti, Venezia e i Corsari, 1580-1615, *Belle-ten*, c. XXXI, Sa: 124 (1967), ss. 663-670.
- 5) Şerif Baştav, 16. Asırda Yazılmış Grekçe Anonim Osmanlı Tarihi, *Belle-ten*, c. XXXVIII, Sa: 150, (1974), ss. 303-316
- 6) Enrico Leone, L'Impero Ottomano nel primo periodo delle riforme (Tanzimat), *Belle-ten*, c. XLIV, Sa: 174, (1980), ss. 375-388
- 7) Il Veltro, 2-4. Le Relazioni tra L'Italia e la Turchia, *Belle-ten*, c. XLIV, Sa: 176, (1980), ss. 753-761